

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий Інститут педагогіки і психології

Кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ННІПП

_____ С.М. Кондратюк
(підпис) (ініціали та прізвище)

«_____» _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 23 «Соціальна робота»
(шифр і назва)

спеціальність 232 «Соціальне забезпечення»
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма бакалавр
(назва)

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННІПП
«_____» _____ 2022 р.
Голова

(ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Суми – 2022

Розробники:

1. **КИРИЛЮК Ганна Василівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2022 р.

Завідувач кафедри

_____ к.пед.н., доцент Полянничко А.О.

(ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни		
		ДФН	ДФН стн	ЗФН
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 23 Соціальна робота	Нормативна		
	Напрямок підготовки 232 «Соціальне забезпечення»	Рік підготовки:		
3-й		2-й	3-й	
Загальна кількість годин – 150	Освітній ступінь: бакалавр	Семестр		
		V-й	III-й	V-й
		Лекції		
		26 год.	26 год.	4 год.
		Практичні, семінарські		
		28 год.	28 год.	4 год.
		Лабораторні		
		-	-	-
		Самостійна робота		
		94 год.	94 год	80 год.
Консультації:				
2 год.	- год.	- год.		
Вид контролю: екзамен				

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає в усвідомленні студентами значення норм права, які регулюють різноманітні форми та види соціального забезпечення, їх відмінності від інших норм права; у розумінні зростаючої ролі права соціального забезпечення в соціальній державі, яке гарантує права всіх громадян на забезпечення у разі непрацездатності, досягненні пенсійного віку; у безпосередньому зв'язку норм права з їх практичним застосуванням відповідними органами.

Основна місія курсу полягає у досягненні всебічного, глибокого розуміння студентами природи і сутності відносин із соціального забезпечення, засвоєння ними знань, основних принципів та норм права соціального забезпечення, змісту основних законодавчих актів тощо, підготовка до практичної діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Майбутні фахівці соціальної сфери та інспектори з надання соціальної допомоги зможуть розвинути професійні надбання, напрацьовані в результаті виконання робочої програми навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» завдяки вивченню наступного блоку дисциплін професійно-орієнтованої підготовки: «Право соціального забезпечення» пов'язана із іншими навчальними дисциплінами освітньо-професійної програми підготовки напряму «Соціальне забезпечення», зокрема «Пенсійне забезпечення в Україні», «Економічні основи соціального забезпечення», «Теорія і технології соціального забезпечення» та ін.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	ПРЗ 2	Знати основні нормативно-правові акти, що встановлюють правовий статус соціально вразливих груп суспільства.
	ПР 5	Знати перелік основних документів, необхідних для оформлення пенсії, усиновлення дитини, отримання статусу безробітного, отримання допомоги для малозабезпеченої сім'ї, допомоги по вагітності та пологах, тощо.
	ПРЗ 8	Знати перелік та правовий статус установ, що спрямовані на соціальний захист та реабілітацію бездомних громадян, осіб, звільнених з місць позбавлення волі, інвалідів, осіб, над якими було вчинено насильство в сім'ї, громадян похилого віку, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
Уміння	ПРУ 4.	Уміння вільно орієнтуватись в чинній нормативно-правовій базі соціальної роботи та знаходити в ній необхідну інформацію;
	ПРУ 6.	Уміння визначати правовий статус особи, яка звернулася за допомогою;
	ПРУ 7.	Уміння самостійно систематизувати і поповнювати свої знання в правовій сфері соціальної роботи.
Комунікація	ПРК 1	Кваліфіковано надавати інформацію про існуючі установи соціального захисту та необхідні для зарахування документи.
	ПРК 2.	Сформувати навички застосування нормативно-правових актів при вирішенні професійних завдань.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	студент/-ка демонструє повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; знання основної та додаткової літератури; виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
Б	студент/-ка демонструє достатні знання матеріалу в заданому обсязі, з певною систематичністю виконує практичні завдання, передбачені навчальною програмою; виявляє переважно конструктивний і репродуктивний характер використання набутих знань та умінь.
С	студент/-ка виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, успішно виконує практичні завдання, засвоїв/-ла основну та додаткову літературу, виявляє здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента/-ки наявні незначні помилки.
Д	студент/-ка виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент/-ка спроможний/-на усунути їх із допомогою викладача/-ки.
Е	виставляється студентіві/-ці, відповідь якого/-ї під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.
F	студент/-ка не спроможний/-на до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни. студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни
FX	студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни на достатньому рівні, але рівень залишкових знань та умінь дозволяє повторно складання підсумкового контролю за результатами самостійної підготовки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль													Самостійна праця	Сума
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2										
T2	T3	T5	ПК	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	ПК	30	100
4	4	4	5	4	4	5	5	5	5	5	5	15		
70														
100														

ПК – поточний підсумковий контроль

T2, T3 ... T12 – теми

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

При організації навчання за кредитно-модульною системою для визначення рівня знань студентів застосовується процедура формування підсумкової оцінки з навчальної дисципліни за двома складовими - результатами поточної навчальної діяльності та результатами діагностики якості знань при складанні екзамену (переважно у письмовій формі). Поточна навчальна діяльність передбачає послідовне і систематичне накопичення балів за виконання всіх запланованих видів робіт, зазначених у робочих навчальних програмах навчальних дисциплін.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять і має на меті перевірку і визначення рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форми проведення поточного контролю під час навчальних можуть бути різними: усне опитування, обговорення проблемних питань, розв'язання ситуаційних завдань, виконання тестів, виконання аудиторних та позааудиторних контрольних робіт тощо.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи контролю:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда; екзамен.

- методи письмового контролю: тестові завдання, розв'язання задач і вирішення проблемних ситуацій репродуктивного, конструктивного і творчого рівнів;

- методи практичного контролю: виконання самостійних завдань;

- методи самоконтролю: самоаналіз, самооцінка.

Повний і остаточний підсумок вивчення студентами навчальної дисципліни здійснюється під час семестрового (академічного) контролю. При семестровому контролі враховуються результати всіх попередніх видів контролю вивчення навчальної дисципліни.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виводиться із суми балів за поточну успішність та за екзамен.

Перелік питань для семестрового контролю, що охоплює зміст навчальної дисципліни та виноситься на семестровий (академічний) контроль, наводиться в робочій навчальній програмі (розділ «Перелік питань до підсумкового контролю знань студентів»).

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Тема 1. Поняття та система права соціального забезпечення.

Поняття, предмет, метод та значення права соціального забезпечення як окремої галузі права України. Організаційно-правові форми соціального забезпечення. Види соціального забезпечення: пенсії та допомоги по соціальному забезпеченню.

Тема 2. Теоретичні аспекти правового регулювання соціального обслуговування у системі права соціального забезпечення.

Правове розуміння соціального забезпечення. Поняття норм права та права соціального забезпечення. Концептуально-теоретичні моделі правового забезпечення соціальної роботи і соціальної допомоги. Механізми соціального забезпечення.

Тема 3. Джерела права, система права та правового забезпечення соціальної роботи і соціальної допомоги в Україні.

Джерела права соціального забезпечення. Принципи права соціального забезпечення. Правовідносини із соціального забезпечення: види правовідносин із соціального забезпечення (матеріальні, процедурні, процесуальні); суб'єкти правовідносин; об'єкти та зміст правовідносин із соціального забезпечення. Сучасні тенденції та перспективи розвитку правового регулювання соціального обслуговування в Україні.

Тема 4. Правові механізми надання державної соціальної допомоги.

Міжнародне законодавство в галузі правового забезпечення соціального обслуговування. Нормативно-правові акти національного і регіонального рівнів забезпечення соціального обслуговування. Державна соціальна допомога у вигляді надання громадянам набору соціальних послуг. Державна соціальна допомога за рахунок коштів бюджетів суб'єктів.

Тема 5. Міжнародні стандарти у галузі соціального захисту та соціальної допомоги особистості.

Стандарти ООН та Європейські міжнародні гарантії у сфері соціального захисту і допомоги особистості. Конвенції МОП і законодавство України у галузі соціального захисту різних категорій населення. Світові системи соціального забезпечення. Класичні моделі соціального забезпечення. Німецька система соціального забезпечення Отто фон Бісмарка. Британська система соціального забезпечення Уільяма Беверіджа. Модель остаточного соціального забезпечення. Модель інституціонального перерозподілу. Континентальна, англосаксонська і скандинавська, південно-європейська моделі соціального забезпечення.

Тема 6. Нормативно-правове регулювання діяльності установ соціального обслуговування в нових правових умовах.

Інституційна база планування, реалізації та моніторингу системи соціального захисту та соціальної допомоги державного і локального рівнів. Основні принципи організації діяльності установ соціального обслуговування з правового забезпечення соціальної роботи і соціальної допомоги. Нормативно-правові документи, які регулюють організаційно-правові засади діяльності установ соціального обслуговування.

РОЗДІЛ II. ВІДОБРАЖЕННЯ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН І ПІЛЬГОВИХ ГРУП У ЗАКОНОДАВЧІЙ БАЗІ УКРАЇНИ.

Тема 7. Відображення в нормативно-правових актах політики держави щодо соціальної підтримки та захисту сім'ї.

Правове регулювання сімейних відносин. Види державної допомоги сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Заходи попередження насильства в сім'ї та допомоги жертвам домашнього насильства. Соціальна робота з сім'ями, які опинились в складних життєвих обставинах.

Тема 8. Правове регулювання соціального захисту дитинства, материнства і батьківства в Україні.

Сутність та основні принципи соціального захисту дитинства, материнства та батьківства. Сучасний стан правового регулювання соціального захисту дитинства, материнства та батьківства в Україні. Види соціального захисту дитинства, материнства та батьківства: державна соціальна допомога як вид соціального захисту дитинства, материнства та батьківства; соціальні послуги в системі соціального захисту дитинства, материнства та батьківства; державні соціальні пільги в системі соціального захисту дитинства, материнства та батьківства.

Тема 9. Механізми соціально-правового захисту законних інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Правовий статус дитини за законодавством України. Підстави позбавлення та поновлення батьківських прав. Поняття усиновлення, опіки та піклування. Соціальна допомога прийомним сім'ям, дитячим будинкам сімейного типу. Забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Тема 10. Обов'язкове державне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням.

Право громадян на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням. Соціальні допомоги та виплати з коштів Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю. Порядок і строки проведення страхових виплат Фондом соціального страхування у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю.

Тема 11. Правові механізми надання державної соціальної допомоги безробітним.

Загальна характеристика нормативно-правової бази, яка регламентує роботу з безробітними громадянами. Гарантії, що надаються державою працездатному населенню. Повноваження Державної служби зайнятості. Види матеріальної допомоги по безробіттю. Особливі гарантії працівникам, які втратили роботу у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці. Види соціальних послуг безробітним громадянам.

Тема 12. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Завдання та принципи страхування від нещасного випадку і гарантії забезпечення прав застрахованим особам. Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку. Страхувальний ризик і страховий випадок відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності». Нещасний випадок та професійне захворювання. Види та порядок призначення виплат потерпілому.

Тема 13. Механізми соціально-правового захисту допризовної, призовної молоді та військовослужбовців як соціальна проблема.

Особливості законодавчої бази щодо захисту прав допризовної та призовної молоді, військовослужбовців та членів їх сімей. Права й обов'язки молоді, яка проходить допризовну та призовну підготовку. Соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей. Вимоги до осіб, які вступають до цивільної служби. Соціально-психологічна реабілітація молоді, яка звільняється з лав Збройних Сил України.

Тема 14. Правові засади соціальної роботи з людьми, які мають функціональні обмеження.

Соціальна допомога людям з обмеженими фізичними можливостями в нормативно-правових актах. Організація робочих місць та працевлаштування інвалідів. Механізм забезпечення соціального права людей з обмеженими фізичними можливостями на безперешкодний доступ до об'єктів житлового та громадського призначення. Установи для постійного або тимчасового перебування інвалідів. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям інвалідам.

Тема 15. Соціальний захист бездомних громадян та державна соціальна допомога особам, які відбували покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк.

Концепція соціального захисту бездомних громадян. Механізм обліку та реєстрації бездомних громадян в Центрі обліку бездомних громадян. Заклади соціального захисту для бездомних громадян. Заходи соціального патронажу осіб звільнених з місць позбавлення волі.

Тема 16. Механізми державного соціального захисту ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД дітей і дорослих.

Соціально-політична стратегія України на шляху 2. подолання епідемії ВІЛ/СНІДу. Вітчизняна система соціальної підтримки та соціального захисту у контексті поширення ВІЛ/СНІДу. Законодавство України у сфері ВІЛ/СНІДу. Державні соціальні гарантії ВІЛ-інфікованим і хворим на СНІД дітям та дорослим.

Тема 17. Соціальний захист ветеранів війни, інвалідів, ветеранів праці та інших осіб похилого віку.

Поняття і зміст статусу ветерана війни та осіб, на яких поширюється чинність Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Пільги ветеранам війни та гарантії їх соціального захисту. Соціальний захист інвалідів за законодавством України. Законодавче визначення поняття ветерана праці та кола осіб, які визнаються такими. Пільги ветеранам праці. Статус громадян похилого віку і гарантії їх соціального захисту. Статус ветеранів військової служби. Їх соціальний захист.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин						
	Денна форма			Заочна форма / зфн, стн			
	Усього	у тому числі			Лекції	Практичні	Самостійна
		Лекції	Практичні	Самостійна			
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ							
Тема 1. Поняття та система права соціального забезпечення	7	2	-	5	-/-	-/-	5/5
Тема 2. Теоретичні аспекти правового регулювання соціального обслуговування у системі права соціального забезпечення	9	2	2	5	-/-	-/-	5/5
Тема 3. Джерела права, система права та правового забезпечення соціальної роботи і соціальної допомоги в Україні	7	2	-	5	-/-	-/-	3/3
Тема 4. Правові механізми надання державної соціальної допомоги	7	2	-	5	1/1	-/-	3/3
Тема 5. Міжнародні стандарти у галузі соціального захисту та соціальної допомоги особистості	9	2	2	5	-/-	1/1	3/3
Тема 6. Нормативно-правове регулювання діяльності установ соціального обслуговування в нових правових умовах	9	2	2	5	-/-	1/1	6/6
РОЗДІЛ ІІ. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ВРАЗЛИВИМ КАТЕГОРІЯМ НАСЕЛЕННЯ							
Тема 7. Відображення в нормативно-правових актах політики держави щодо соціальної підтримки та захисту сім'ї	10	2	2	6	1/1	-/-	6/6
Тема 8. Правове регулювання соціального захисту дитинства, материнства і батьківства в Україні	7	-	2	5	-/-	-/-	6/6
Тема 9. Механізми соціально-правового захисту законних інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського	10	2	2	6	-/-	-/-	6/6

підкування							
Тема 10. Обов'язкове державне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням	9	2	2	5	1/1	-/-	6/6
Тема 11. Правові механізми надання державної соціальної допомоги безробітнім	10	2	2	6	1/1	-/-	6/6
Тема 12. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	10	2	2	6	-/-	-/-	6/6
Тема 13. Механізми соціально-правового захисту допризовної, призовної молоді та військовослужбовців як соціальна проблема	8	-	2	6	-/-	1/1	6/6
Тема 14. Правові засади соціальної роботи з людьми, які мають функціональні обмеження.	8	-	2	6	-/-	1/1	4/4
Тема 15. Соціальний захист бездомних громадян та державна соціальна допомога особам, які відбували покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк	10	2	2	6	-	-	3/3
Тема 16. Механізми державного соціального захисту ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД дітей і дорослих	8	-	2	6	-	-	-3/3
Тема 17. Соціальний захист ветеранів війни, інвалідів, ветеранів праці та інших осіб похилого віку	10	2	2	6	-	-	3/3
Усього годин:	148	26	28	94	4/4	4/4	80/80

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 2. Теоретичні аспекти правового регулювання соціального обслуговування у системі права соціального забезпечення	2	-/-
2	Тема 5. Міжнародні стандарти у галузі соціального захисту та соціальної допомоги особистості	2	1/1
3	Тема 6. Нормативно-правове регулювання діяльності установ соціального обслуговування в нових правових умовах	2	-/-
4	Тема 7. Відображення в нормативно-правових актах політики держави щодо соціальної підтримки та захисту сім'ї	2	-/-
5	Тема 8. Правове регулювання соціального захисту дитинства, материнства і батьківства в Україні	2	1/1
6	Тема 9. Механізми соціально-правового захисту законних інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	2	1/1
7.	Тема 10. Обов'язкове державне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням	2	-/-
8	Тема 11. Правові механізми надання державної соціальної допомоги безробітнім	2	1/1
9	Тема 12. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	2	-/-
10	Тема 13. Механізми соціально-правового захисту допризовної, призовної молоді та військовослужбовців як соціально-педагогічна проблема	2	-/-
11	Тема 14. Правові засади соціальної роботи з людьми, які мають функціональні обмеження	2	-/-
12	Тема 15. Соціальний захист бездомних громадян та державна соціальна допомога особам, які відбували покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк	2	-/-
13	Тема 16. Механізми державного соціального захисту ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД дітей і дорослих	2	-/-
14	Тема 17. Соціальний захист ветеранів війни, інвалідів, ветеранів праці та інших осіб похилого віку	2	-/-
Загалом		28	4/4

8. Рекомендовані джерела інформації

Базова література

1. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. К.: «Знання», 2015. 615 с.
2. Бойко М.Д. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. К.: «Олан», 2004. 311 с.
3. Збірник законодавчих, нормативних та директивних документів з питань організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. К.: ВМУРОЛ, 2012. 358 с.
4. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення: Навч. посіб. К.: «Знання», 2005. 405 с.
5. Синчук С.М., Буряк В.Я. Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. К.: «Знання», 2016. 318 с.
6. Сирота І.М. Право соціального забезпечення в Україні. Харків: «Одіссей», 2007. 407 с.
7. Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота (теорія і практика): Навч. посіб. К.: ВМУРОЛ «Україна», 2014. С. 48–59.

Допоміжна література

8. Квітка Я.М., Константінов С.Ф., Ковганич Г.Г., Денисова О.І. Знаємо та реалізуємо свої права: Навч-метод. посіб. К.: Навч. книга, 2012. 239 с.
9. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: Підручник. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2018. 350 с.
10. Зайнятість молоді з функціональними обмеженнями / О.О. Яременко, К.П. Бондарчук, Н.М. Комарова та ін. К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2013. 139 с.
11. Збірка інформаційних матеріалів та нормативно-правових актів з питань попередження насильства в сім'ї, зокрема над дітьми / Уклад. Журавель Т.В. – К.: Видавничий дім «КАЛИТА», 2005. – 86 с.
12. Основи права України / За ред. проф. В.Л. Ортинського. – 2-ге вид., доповнене і перероблене. Львів: Оріяна-Нова, 2015. 368 с.
13. Право соціального забезпечення: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.Я. Буряк, С.М. Синчук та ін. / За ред. П.Д. Пилипенка. 2-ге вид., переробл. і доп. – Видавничий Дім «Ін Юре», 2018. 504 с.
14. Трубавіна І.М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю: Навч. посібник. К.: ДЦССМ, 2012. 132 с.
15. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України. К., 2019.
16. Соціальна робота. Короткий енциклопедичний словник: Навчальний посібник. Книга IV. К.: ДЦССМ, 2012. 536 с.
17. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2016. 464 с.

Інформаційні ресурси

18. Законодавство на сервері Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/laws/pravo/new>
19. Законодавство України: www.UAPravo.net
20. Законопроекти на сервері Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/proza.htm>
21. Законопроекти України: <http://www.zakon.gov.ua>
22. Довідково-пошукова система « Лоцман»: <http://www.info.resourcecorp.net>
23. Інститут проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого: <http://www.legality.kiev.ua>
24. Інформаційно-пошукова система « Нормативні акти України»: <http://www.nau.kiev.ua>
25. Комп'ютерна правова бібліотека « Ліга»: <http://www.liga.ua>
26. Нормативно-правова база на Урядовому порталі: <http://www.kmu.gov.ua>
27. Галицькі Контракти: <http://www.kontrakty.com.ua>
28. Інформація і право: Інформаційно-довідковий бюлетень Державної соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді: <http://www.dcssm.gov.ua>
29. Офіційний вісник Верховної Ради України: <http://www.gdo.kiev.ua>
30. Правоведение: <http://pravoved.jurfak.spb.ru>
31. Світ права (правовий Інтернет часопис): <http://www.worldoflaw.net>
32. Урядовий кур'єр: <http://www.ukcc.com.ua>
33. Юридическая практика: <http://www.yurpractika.com>
34. Юридичний вісник України (Юрінком Інтер): <http://yurincom.kiev.ua/uvu>